

Приморске новине

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

ГОДИНА XIII ◊ БРОЈ 260. ◊ 10. СЕПТЕМВАР 1984.

ЦИЈЕНА 10 ДИНАРА

КУРЗИВОМ

Други су криви...

На проширеој сједници Предсједништва Општинског комитета, на којој се расправљало о спровођењу у живот Закључака 13. сједнице ЦК СКЈ о јачању идејног и акционог јединства Савеза комуниста, изостала је жељена дискусија. И они који су учествовали у расправи околишали су „као киша око Крагујевца“. Кривице за стање и прилике које нас прате у друштвеној и економској животу непрестано су тражили на страни. Пре ма појединцима за све невоље које нас прити скују кривци су „они тамо горе“.

Д. Н.

Наравно, ријечи није било о томе колико смо ми, као појединци и колективно, криви што све није онако како би требало да буде. Зато је неупутно и недопустиво да се на тај начин води дискусија у организацијама Савеза комуниста, где треба конкретно да се укаже на слабости.

Како изгледа, појединцима је најлакше да прозивају друге и таквим понашањем прикривају своје и слабости средине у којој раде. С правом се треба упитати: да ли је то само опортунизам или у томе има још нечег?

Д. Н.

АПЕЛ ЗА ЗАШТИТУ БРАЈИЋА

— Пет година има од када је почeo с радом каменолом на Брајићима. Ми, становници Стојановића, Прентовића и Мартиновића знали смо послеје земљотреса 1979. године да је потребан гранулат за обновљање и градњу објекта у Будви, али нисмо очекивали да ћемо директно бити угрожени. Одједном по педесетак мина, уз застравујућу детонацију и прашину, руше и по 15 хиљада кубика камена. Куће нам свакодневно подрхтавају. Поједини извори питке воде су нам пресахли — каже Нико Мартиновић, један од потписника петиције, која је ових дана упућена на двадесетак адреса широм Југославије као апел за заштиту Брајића од загађивања животне средине.

— Више пута смо се обраћали Скупштини општине да нас заштите, али без икаквих резултата — додаје Марко Стојановић. — ООУР „Новоградња“ намјерава да шири каменолом па ће морати да уништи велики комплекс шуме.

— Ми захтијевамо да „Новоградња“ угради филтере и друге уређаје који ће смањити загађивање села — оно је, прије отварања каменолома, било главни кандидат да постане први етнопарк у Пријој Гори, али сада је и бог дигао руке од нас — рекао је Нико Мартиновић.

НЕОДГОВОРНОСТ

На посљедњој сједници сва три вијећа Скупштине општине главна тема расправе био је програм финансијске консолидације. Поред тога што је делегатима писмено презентиран детаљније је образложен од стране неколико дискутаната. Што такав документ у садашњој ситуацији економске нестабилности за друштвено-политичку заједницу Будве значи не треба посебно наглашавати.

Присутним је са свим тим у вези засметало да је саопштено да такве програме, а то је била обавеза, нису урадили многи субјекти, међу њима и самоуправне заједнице становача и заједница за изградњу и уређење Будве, које грађају у банкарским и другим дуговима. Али, исто, испало је да су на тако једну важну обавезу заборавили, па им, чак, није упућена ни она обавезна усмена критика!

Или, други пример. Од 67 друштвених субјеката на подручју општине само њих шест урадило је програме противпожарне заштите. Такав програм нису урадили ни органи Скупштине општине задужени да контролишу рад и понашање других!

Д. Н.

СКУПШТИНСКА ХРОНИКА

БРИГЕ ПОСЛЕ ЈЕ САНАЦИЈЕ

- УСВОЈЕН ФИНАНСИЈСКИ ПРОГРАМ КОНСОЛИДАЦИЈЕ ПРИВРЕДЕ И БАНКА
- КАКО ПОВЕЋАТИ ЛИКВИДНОСТ? НА КОЈИ НАЧИН ИЗМИРИТИ ДЕВИЗНЕ ОБАВЕЗЕ? ВРТОГЛАВ РАСТ КУРСНИХ РАЗЛИКА ДОНОСИ НАЈВЕЋЕ НЕПРИЛИКЕ...
- САНАЦИЈА ГУБИТАКА — ПОСЕБАН ПРОБЛЕМ, АЛИ И ПРВОРАЗРЕДАН ЗАДАЦ

на помolu је избегнут, мада су нека јавна гласила једнострano и „навијачки“ третирала проблем. Постигнут је договор са представницима Скупштине општине у

ДЕЛЕГАТСКА ПИТАЊА

- Ко се дугује по рез?
- Колико и ко се за пошљава мимо општинског СИЗ-а?
- Кome припадају сре дства од наплате паркинга?
- Књига Гојка Деснице „Будва и Паштровићи“ од надле жних у Скупштини општине — одбијена!
- Када ће се и како окончати спор око „Титексових“ барака у Бечићима?
- Зашто у „Приморским новинама“ нема више простора о сједницима попут ове и о делегатским питањима?

јања и „памети“. Примјера ради: тек отворено туристичко насеље на Словенској плажи већ ове године треба да издвоји у Фонд за неразвијена подручја безмalo пуне четири старе милијарде.

Како је на сједници истакнуто — будванска Основна банка не може да савлада иоље значајнији дио проблема и обавеза овдашње привреде, која се мора ослонити највише на сопствене снаге, а тек потом на додатне кредите и помоћ шире заједнице.

Кад је ријеч о „планираним“ губиташима, то се, засад, односи на три туристичке организације — „Авалу“, „Палас“ и „4. јул“, као и на СИЗ запошљавања у Будви. Динарска неликвидност, вртоглав раст курсних разлика и недовољна заједничка улагања — заједнички су именитељ проблема многих, па и наше општине. Излаз из овакве ситуације, како је у програму наглашено, прије свега је у обавезному оснивању општинског фонда заједничких средстава уз потпуно поштовање и у нашем тексту посебно наглашене дефиниције садржаја и задатака финансијске консолидације. Свакако, треба очекивати и помоћ шире заједнице, али и таква помоћ не долази „са ма за себе“ — треба је, већим и одговорнијим прегледом, заслужити.

Из горе поменутих, извођених питања и констатација, коју ријеч више је бесправно подигнутим баракама за одмор титоградских текстилаца у Бечићима. Констатовано је да су бараке типично примјер ад-хок дизајна градње, због чега је надлежна инспекцијска и друга служба одмах интервенисала. Инцидент који је био

титограду да се проблем пре вазије, бараке уклоне и за конитим путем тражи решење жеља и потреба радника „Титекса“ за њихов колективни одмор на подручју наше општине.

На сједници су донијете одлуке о завршном рачуну Буџета општине, давању сагласности на Одлуку о утврђивању методологије за бодовање друштвених и индивидуалних стамбених објеката и пословног простора, о образовању општинске комисије за процјену штете од елементарних непогода.

Поднијета је информација о стању заштите од пожара на подручју наше општине.

Изабран је још један судија за прекршаје и утврђена листа кандидата за Дисциплинску комисију ООУР-а и других самоуправних организација и заједница.

Б. Кокол

КРАЈЕМ ОВОГ ВИЈЕКА ПРЕКО 25.000.000 СТАНОВНИКА

ПРЕМА ПРЕДВИЂАЊИМА, демографска карта Југославије биће знатније измијењена у 2000. години. На ша земља ће тада имати око 25,2 милиона становника, просјечна годишња стопа раста броја становништва ће се и даље смањивати, а густота насељености ће се повећати од садашњих 90 на 100 становника по једном квадратном километру.

Упозоравајуће дјелује прогноза да ће старосна структура укупног југословенског становништва представљати неповољно обиљежје демографске ситуације. Планери предвиђају да ће се број Југословена са старошћу од 19 година смањити са око 33 одсто у 1981. на само 30 одсто у 2000. години. Међутим, животни вијек ће бити продужен — удио становништва изнад 60 година старости порашиће са 12 на 18 одсто, а старијих од 65 година биће преко 12 одсто. Ови подаци изведенци су израчунице да ће просјек живота жена износити изнад 73, а мушкараца преко 67 година. Истовремено, смањиће се и смртност одјечади, али ће се, због продуженог стања становништва, повећати стопа и број умрлих.

Пројесечно образовање Југословена биће средња школа. Око једне четвртине становништва имаће завршен факултет. Све већа друштвена и техничка подјела рада и специјализација захтијевају одговарајућу структуру кадрова са више специјалности и знања из више областима. Сљедећих двадесетак година, према предвиђањима, професионална структу-

Животни и радни вијек Југословена ће се продужити, биће нас знатно више под овим поднебљем, средња школа ће представљати просјечно образовање и неће бити незапослености у 2000. години. Ово су само детаљи из опсежне студије експерата Савезног завода за друштвено планирање, израђене у виду Направа дугорочног друштвеног плана Југославије за период од 1986. до 2000. године. Ова њихова визија будућности Југословена упућена је делегатима Скупштине СФРЈ из разматрање и оцјену, и о њој ће се расправљати већ током ове јесени.

ра кадрова биће тако измијењена да ће око половине запослених припадати занимљима и професијама које данас не постоје.

НЕЋЕ БИТИ НЕЗАПОСЛЕНИХ

Да би се реализовала настојања ка пунoj запослености радно способног становништва, до 2000. године предвиђено је да добије посао око милион грађана који, према садашњој евиденцији, траже запослење. Затим, запослиће се и 0,5 одсто природног прираштаја радно способних, око 3,5 одсто активних пољопривредника, на основу трансфера у непољопривредне дјелатности, као и 35 хиљада радничких годишње који се буду вратили с привременог рада у иностранству. Најзад, годишње ће се запошљавати још око 120 хиљада људи уместо пензионисаних и умрлих грађана.

Дакле, да би се постигла пунa запосленост до 2000. године, посао треба да добије чак 3,5 милиона људи

— у друштвеном сектору око 2,8 и у индивидуалном 700 хиљада. Тиме би биланс укупне радне ангажованости југословенског становништва износио 11,5 милиона лица (скоро сваки други становник СФРЈ). Око 9 милиона радио би у друштвеннем сектору, индивидуалних пољопривредника било би 1,2 милиона, разним приватним професијама бавило би се милион људи, а на привременом раду у иностранству било би око 350 хиљада Југословена.

Тако би у апсолутним цифрама био изражен биланс запошљавања који се, иначе, исказује и процентом прајечног пораста запослености годишње од два одсто.

ПОРАСТ ПРОИЗВОДЊЕ УБЈЕДЉИВ

Производња у стратешким гранама развоја до 2000. године требало би да буде знатно повећана. Те године рудари би требало да ископају око 240 милиона тона угља, електране би про-

изводиле 210 милијарди киловат часова, из наших буџотина требало би да се добије око осам милиона тона нафте и десет милијарди кубних метара гаса. Увоз енергије би се, према овим прорачунима, смањио са дојучерашњих 38 на око 22 одсто годишње.

Производња челика би требало да се повећа три пута и достигла би цифру од десет милиона тона. Большим искоришћавањем шума, али и њиховим подизањем, добијаће се око 29 милиона кубних метара дрвета. Производња пшенице требало би да се стабилизује у приносима од шест до седам милиона тона годишње, од чега би се откупљивало 70 одсто, а кукуруза — 20 милиона тона. Добићемо и 1.250 милиона тона шећера, 450 хиљада тона јестивог уља. У 2000. години производња дувана износиће око 90 хиљада тона, од чега ће се трећина извозити, а меса 2,6 милиона тона и млијека 8,7 милијарди литара. Рачуна се, такође, да ће до почетка наредног вијека бити изграђено око два милиона нових становова.

На крају, ваља и ово да се напомене: Дугорочни друштвени план развоја Југославије до 2000. године служи као полазна основа за општу оријентацију и утврђивање средњорочних планова. Он има за подлогу и тренутне прилике, али и стратегију развоја. Тако би га требало схватити приликом расправе у Скупштини Југославије, а никако као нечије „пророчанство“.

ИСКРИЦЕ

РАЗЛИКЕ

Неко живи само од плате,
многи од плате и камате.

ФРАЗЕ

Све саме фразе,
а, кобајаги, у име базе!

БРАШНО

Овог љета брашина
доволно нема,
мора да му се нова
цијена спрема.

НАПРЕДУЈЕ

Шушка јавно мњење:
другар се високо пење.

ПИТАЊЕ ЗА КВИЗ

Што и кад је
то било,
да је код нас
појефтнило?

ВЕЗЕ

Једна индивидуа, иначе
и физички и памећу мала,
везама све рјешава!

СМЈЕШКА СЕ

Запазили су му још
једну ману,
смјешка се на тв екрану.

М. Пајковић

У борбама око Гркаџија, Првом батаљону предала су се једног дана четири њемачка војника. Двојица су се представили као Пољаци. Истицали су како су они Словени и да желе да на страни партизана наставе борбу против њемачких фашиста.

Борци нису у њих одмах имали повјерење. Како с њима поступити? Оставили у својим редовима оне који су се данима упорно борили из утврђења? А, опет, они су у току жестоке борбе по-дигли бијеле мармame и држећи оружје изнад главе упутили се према партизанским. Одлучили су се на такав ко-рак, свјесни да се излажу опасности. Могли су да настрадају у међупростору од самих Њемаца, прије него стичну до партизанских положаја.

Један од њих упорно је понављао да је социјалиста да никад није био фашиста. Морао је да се одазове повију и пође у рат.

Замјеник команданта бригаде Јоко Борета донио је одлуку и казао командиру чете код које су се заробљеници налазили:

УЗ 40-ГОДИШЊИЦУ ФОРМИРАЊА ПРВЕ БОКЕЉСКЕ БРИГАДЕ

Бивши окупатори — наши борци

(ИЗ КЊИГЕ „ЛЕДЕНИЦЕ“ АУТОРА ЈОВА МИХАЉЕВИЋА)

— Хајде, баш да видимо има ли истине у овоме што говоре! Да им дамо прилику да то и докажу. Дајте им експлозив који је припремљен за минирање. Нека га привуку до зида касарне и активирају, а ми ћemo их за то вријеме штитити вагром.

Командир је тој двојици дао експлозив и одредио им правац кретања и место где треба да поставе и активирају разорни пакет. Борцима је дао детаљно упутство како да их из свих оруђа штите и омогуће им да изврше задатак.

Иако у униформи њемачких војника, двојица Пољака кренули су ка зидовима утврђења, свјесни да се поново излажу животној опасности. Вејшто су се пресацавали од заклона, још вјештије пузали брисаним тереном испод

снопова врелих рафала што су се укрштали изнад њемачких глава. По којим метаком, из узаних отвора касарнских зидина, зарио би се у траву или праснуо у камен крај њих.

Као да се ништа око њих не дешава, стоду по стопу, удаљавали су се од стрељачког строја и све се више приближавали циљу.

— Богами, ови се не шаље. Видите како су храбри и вични — говорио је командир својим борцима који су их штитили ватром.

Успјели су да се приближе зидинама, поставе и активирају експлозив и да се повуку.

Задатак су извршили. Јака експлозија оставила је рупу у темељима касарне. Један од њих је том приликом рађен — не зна се да ли у наступању према тврђави или приликом повраћаја. Али, издржао је и с поносом рапортирао командиру. Четна болничарка одмах му је пришла и превила га.

Закључено је да су говорили истину. Стекли су повјерење бораца. Наједних дана били су ангажовани као преводиоци приликом преговора са Њемцима око предaje.

Ово није био усамљен случај. Септембра 1971. боравио сам неколико дана као

туристу у Ленинграду. Сврачио сам у један ресторан да чујем чуvene руске балајке. Улазна врата су биле затворена, јер су биле попуњена сва мјеста. Нас двојица покуцали смо нешто јаче и врата су се отворила. Човјек средњих година рекао нам је да више нема слободних мјеста.

— Али, ми смо Југословени, хтјели бисмо дајују мјесто нашој народне пјесме.

Човјек је отворио врата, тако да му се помолила глава и рекао:

— Ја био у Југославији, био је Титов партизан!

— И ја био Титов партизан — одговорио сам му.

— Ја био у Бокељској бригади — додао је он.

— А ја сам био комесар Бокељске бригаде — рекох, а затим се врата широм отворише, пусти нас унутра и да би доказао да говори истину, настави:

— Мој командир чете бил Митар Дулетић, а водник Марко Лепетић.

— Ја знам њих — одвратих му — а он ме чврсто стеже и загрли као старог зланаца, као свог рођеног. Радостан, поче ме представљати свима редом, од гардеробејки до келнера и шефа сале.

— Ето, мој војни комесар, Титов партизан! — хвалио се смија.

Наша се мјеста за посебним столом, послужење и кратак разговор.

— Како је овај свијет по некад мален! — додао је мој друг. Остали смо до краја програма. Слиједеће вечери био сам њихов гост у истом ресторану.

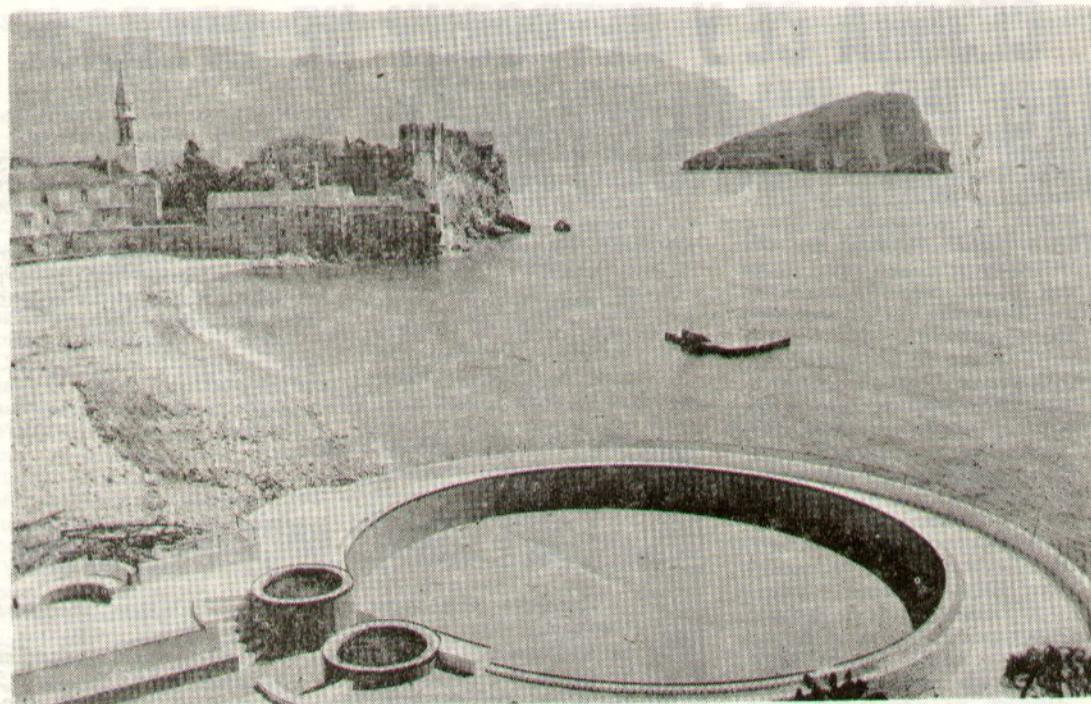
Звао се Михаило — Мишо Смирнов. Као њемачки замјеник са Источног фронта доспио је у логор, а затим у посадну јединицу у Боки Которској. Ту је, са још једним својим земљаком исте судбине, Николајем Кљужином, био посјајни код официра у Прчњу. Тамо нису мирошли. Интересовали су се о ратним догађајима и приликама у Југославији. Преко Данице Пасковић, домаћице из Прчња, успоставили су везу с илегалним партизанским капаљом, одакле су добијали вести.

Једног дана, када су официри били службено одсутни, спремили су се, покули своје ствари и ствари официра и упутили се уз Врмац до јединица Бокељске бригаде.

— Мишо је био веома храбар и дисциплинован борац — сјећа се овог човјека његов комесар чете Јово Марковић. — Толико пута био је бомбаш и међу првима у јуришу. Био је весељак, пун духа и хумора, и свима драг. Брзо је стекао повјерење и постао пушко-митраљезац. Пред крај рата вратио се у своју домовину.

Приморске новине

Лист ССРН општине Будва. Уређује: Редакциони колегијум. Главни и одговорни уредник: Владимир Станишић. Издавач: Културни центар Будва. Адреса редакције: „Приморске новине“ — Будва телефон: 41-194 — Број жијро-рачуна 20710-603-1809 код СДК Будва — Штампа: Издавачко-штампарска радна организација „Обод“ — Цетиње — Претпласна годишња 350 дин.; за иностранство 10 долара. — Рукописи се не враћају

НЕМА НЕЈАСНОЋА ОКО обнове старог града

Ових јејтњих дана једна од „врхуних“ тема је обнова Старог града. Дилема о поступку враћања живота овом јединственом урбаним језгру има и даље, и то најбоље говори о деликатности овог сложеног и одговорног послана. Но, дилема нема када је у питању стратешки прац обнове, и то је већ подавно јасно. Али, на жалост, ту се уље долива на ватру и када треба и када не треба.

Докле се у овом тренутно најважнијем послу обнове у

Будви стигло и какви су даљи планови око поступка обнове старе Будве као јединственог драгуља међу старим градовима на јадранској обали уопште, детаљније смо обавијештени у Радној организацији „Стари град“ која је и формирана да брине да „љепотица југа“ чим прије засија својим пуним сјајом. Као посебна обавеза остаје да обновљени Стари град отпет добије ону улогу коју је имао и која треба да буде

још већа у даљем развоју туризма.

Послије санације дијела градских бедема окренутих према новоизграђеним хотелима „Авале“ и „Могрен“, пришло се обнови дијела бедема који „гледају“ на градску луку и према острву Свете Николе. Рок за санацију овог дијела бедема у дужини од 365 метара је крај марта идуће године. Инвестиција за овај посао „тешка“ је двије стотине милиона динара.

Сузбијање дивље градње

Недавно се дигла бура око одмаралишта „Титекса“ у Бечићима. Повод је био рушење бесправно подигнутих објеката који припадају Титографијама.

— Око „Титексовог“ одмаралишта подигло се доста прашине, без потребе, каже Радивоје Асановић, начелник Одјељења за инспекције послове Скупштине општине. — „Титекс“ је у првој половини августа подигао на свом земљишту у Бечићима два објекта (комбинација чврстог и лаког материјала), укупне површине 80 квадратних метара, за које су утрошили 2,5 милиона динара. Жељели су да прошире капацитете, али су то учинили без потребних папира. Наши инспектори су још приликом копања теме-

ља интервенисали. Тада је представницима инвеститора речено да прекину радове како не би упадали у трошкове за објекте који ће бити порушени. Но, савјет није прихваћен — настављено је с градњом. Објекти су завршени и ми смо донијели решење о њиховом уклањању.

И представници инспекцијских служби заједно с радницима који руше бесправно саграђене објекте нашли су се недавно у Бечићима. Међутим, два објекта су издржала први „налет“: испријечили су се радници „Титекса“ који се налазе на годишњем одмору у Бечићима и рушења није било.

ЉЕТНИ САЈАМ ПРОДУЖИО РАД

Љетњи сајам, најдужа сајамска манифестација у нашој земљи (траје деведесет дана), продужио је рад. Уместо до првог, Сајам ће бити отворен до 17. септембра. У двије хале своје производе изложило је четрдесет колектива из цијеле земље.

Како смо обавијештени на Јадранском сајму, сезона је продужена због великог интересовања излагача, као и оних који узимају робу широке потрошње, која се овде продаје. Сајам је отворен сваког дана од 16 до 21 час и 30 минута.

С. Г.

— Пружен нам је организован отпор. Било је и физичких напада, па нисмо обавили задатак. Међутим, не одустајемо од рушења, јер се ради о објектима који су саграђени дивље. А пропис је за све исти који тако ради било да је ријеч о друштвеном или приватном сектору — истиче Асановић.

У одмаралишту „Титекса“ кажу да су се писмено обраћали надлежним службама више пута да би добили дозволу за градњу, али им никад није одговорено. Дођају да њих желе уклонити с мјesta где се налази њихово одмаралиште пуних четврти вијека, што „представља атак на раднике овог колектива“. Истичу и то да су околне виле у приватном власништву у привилегованом положају, јер су њихове газде отеле одмаралишту чак 1600 квадратних метара земљишта, а да за то нико није одговарао.

— Истина је да детаљни урбанистички план на мјесту одмаралишта предвиђа нове садржаје. Међутим, вјероватно ће Титографији добити другу погодну локацију у зони одмаралишта. Но, то није наш посао. Што се узурпација тиче, одговорни из „Титекса“ треба да се обрате надлежном органу за имовинско-правне послове, како би се установило ко их је и за колико општио и како би се надокнадила штета, рекао нам је Асановић.

Да заиста нема милости према дивљим градитељима показује и подatak да се све уклања што се региструје као бесправно саграђено. Од августа прошле године до сада је срушено 40 објеката који су подигнути без одобрења.

Г. С.

Стара „Авала“ — обучена

Радови на санацији старага хотела „Авала“, првјенца савременог туризма, упрано су завршени. Објекат је, као што је познато, „скраћен“ за два спрата и склону новоизграђеног комплекса „Авала-Могрен“ дата му је нова намјена.

Поред конгресне дворане са 350 сједишта, затим отворене терасе, градске кафане и винског подрума, уређен је нови ноћни бар, два аперитив бара и неколико салона. Једино је остало да се још заврши дотерирање бифеа „Шљивин“, традиционалног саставајашта Будвана и гостију. За санацију и обнову утрошено је сто милиона динара.

У ООУР „Авала“ наглашавају да су необично задовољни свим пословима, па одјају признање „Шипаду“ из Сарајева као главном извођачу. Наглашавају да су нови садржаји необично важни за комплетирање и проширење угоститељске пунде. Створени су услови за одржавање најразноврснијих скупова, а тиме и продужење туристичке сезоне.

Хотелски комплекс ће, укључујући новодобијене садржаје, радити до 17. новембра, до када имамо уговорене посјете група и појединач-

ца. Још није одлучено да ли ће хотел бити отворен и зими. За сада је једино сигурно да ћемо хотел отворити крајем фебруара идуће године, када имамо уговорене дољаске групе туристичке из Француске — рекао нам је директор Ђуро Радановић.

ХОТЕЛ — ГАЛЕРИЈА

Простори у старом дијелу „Аvalе“ и уз њега постаје својеврстан музеј. У бившој хотелској реџепцији презентираће се недавно пронађени остатак грађевине који недвомислено доказује да је античка Будва управо ту постојала. Тај простор искористиће се и за презентирање највреднијих експоната са овог у свијету већ поједавно познатог археолошког локалитета. На простору уз стениште које води од Старог града према новоизграђеној „Аvalи“ презентираће се неколико монументалних гробница, четири веће и шест мањих, које погичу из првог до четвртог вијека наше ере, а које су на том локалитету пронађене.

Још није дефинитивно одлучено како да се очува и презентира недавно откривени мозаик из другог вијека

наше ере, а који се, како је то непобитно утврђено, налази у грађевини типа палате, која на жалост, још није истражена. Стручњаци Завода за заштиту споменика културе Црне Горе категорични су у захтјеву да мозаик остане на мјесту где је откривен. Да се сачува у свом пуном сјају неопходно је да се над њим изгради павиљон са непрозирном кровном конструкцијом. То је неопходно да би се сачувале природне боје материјала од којих је ово ремек-дјело урађено, а кога су поставили и обликовали мајстори из Италије. Договорено је да идејно решење за павиљон уради проектант нових хотела „Авала“ и „Могрен“ Владо Пламенац.

Као отворено питање остаје одакле да се обезбиједе средства за овај необично већи посао. Нема их ООУР „Авала“, а ни Будва, па ће се излазити потражити на трећој страни. Најнезгодније у свему томе је што вријеме неумитно тече и сваки дан доноси нове неизвесности у вези са очувањем ове непрочињиве културне вриједности.

Д. Новаковић

Треба рећи и то да се не одустаје од опредељења да се, у највећем дијелу, приземља зграда привредно и прометно намјењена, управо у циљу обогаћивања и оплемењивања туристичке понуде. Наравно, све ће се радити у договору с власницима зграда и уз пуно поштовање за кона.

Н. Д.

ИСТИЧЕМО

ПЕКАРИ ИСТРАЈАЛИ

У Пекари „Топола“ овога јета је било топло. У три смјене, уз двије производне траке, непрестано је било 84 стално запосле на радника и десетак „сезонаца“. Хљебом и пецивима снабдијевали су по-дручје Будве, затим Тиват, Котор, Херцег-Нови, Цетиње и дјелимично Титоград. Да им није било лако нај-

ДОЛАЗЕ СЛОВЕНЦИ

У организацији љубљанског „Компаса“ почео је поход Словенаца на Будванску ријеку. Пристижу та-козваним ваздушним мостом од Јубљане до аеродрома у Тивту, а бораве у хотелу „Маестрал“ и у туристичком насељу „Словенска плажа“.

У септембру и октобру уговорен је боравак око 2.500 гостију из Словеније и дијелом из Аустралије у ова два реномирана угоститељска објекта. За њих ћемо организовати излете у унутрашњост Црне Горе и уз црногорско прибрежје, све у жељи да им боравак учинимо што пријатнијим — рекао нам је директор филијале „Компас“ у Будви Желько Никлановић.

Н.

У Пекари је ове године забиљежен својеврstan рекорд у производњи. У јуну је произведено 880 хиљада килограма хљебних производа, а прошле године та бројка је износила 712 хиљада. Средином јула је у једном дану произведено 76 хиљада комада хљеба, а прошле године рекорд је био 65 хиљада.

Снабдијевали смо исти број потрошача као и прошле године и 25 возила било јестално у погону. Прекид у производњи нисмо имали. Едини се догађало да са испорукама каснимо сат или два, али увијек је у питању била „виша сила“, каже директор „Тополе“ Боро Колиновић.

Он истиче да су од „Житокомбината“ из Бачке Тополе, у чијем саставу послују, редовно добијали по требне количине брашна и помоћне сировине. Проблем им је био обезбеђење резервних дјелова и гума за automobile.

Иначе, план производње „Тополе“ за ову годину је осам стотина вагона хљебних производа или, финансијски исказано, три стотине четрдесет милиона динара. Просјек мјесечних зарада је двадесет хиљада динара, рачунајући рад суботама, недјељама и празницима. Они који су радили боље и више могли су и више да зараде па, су коверте возача на kraju мјесеца биле „тешке“ и тридесет, четрдесет, чак и педесет хиљада динара.

Д. Н.

боље говори податак да су у „шици“ сезоне дневно производили седамдесет хиљада комада већни и тридесет хиљада комада пецива. На питање: КАКО, одговарају: — Истрајали смо!

Кућице у цвијећу

Одмаралиште Каменово, власништво СИЗ за одмор и рекреацију радника САП Косово, од 1. јуна попуњено је до последњег мјesta, а тако ће бити до 15. септембра.

Иако одмаралиште има свега 800 кревета, у њему је током јула и августа боравило и по 1500 лица, јер дјецу не водимо као гости — она су с родитељима — рекао нам је рецепционер Алберт Зајми.

Око кућица одмаралишта засађено је цвијеће, зеленило и крошњасто дрвеће које већ прави угодну хладовину онима који се овде одмарaju.

Радници у овом одмаралишту плаћају за лежај 200 динара дневно. У ту цијену урачуната је употреба шпорета, фрижидера, бојлера и цјелокупна потрошња електричне енергије, па се Каменово убраја у најјефтији одмаралишта радних организација у Југославији.

До октобра, како смо обавијештени, овде ће се одмарати у интервалима по десет дана око 9000 радника с Косова, који ће остварити око 130.000 ноћења.

С. П.

СЕЗОНА СЕ У ПЕТРОВЦУ НЕ ПРЕДАЈЕ

ЉЕТО СЕ У ПЕТРОВЦУ не предаје. Послије веома добре главне туристичке сезоне, када су били пуни и хотели и собе домаће радиности, и посезона је мимо очекивања. Истина, домаћи гости су масовно напустили сва наша љетовалишта, па и Петровац, али је остало доста странаца.

Боље је него што смо очекивали. Хотели „Кастелластва“, „Ривијера“ и „Палас“ су углавном пуни. Нешто више је слободних мјеста у „Асу“, али смо задовољни посјетом и у овом објекту. Током септембра очекујемо да капацитет буде попуњени са око 90 процената. Наши хотели ће радићи и у октобру, када, такође, очекујемо гости из иностранства — каже Златко Вукелић, шеф продаје ООУР „Палас“.

У домаћој радиности је сада много мање послана. Ипак, Петровац има више наших годишње одмораца него суседна мјеста. Углавном су се за одмор у септембру одлучили они који су без дјеце или чији су синови и кћери на факултетима.

У Петровцу ће остати до 15. септембра. За кревет ја и жена плаћамо 500 динара, а хранимо се у ресторану „Нерин“. Објекат је веома лијеп и три оброка коштају око 700 динара, каже Иво Миловановић, пензионер из Краљева.

Петровац је ове сезоне синуо у пуном сјају. Чист је и уређен, завршена је углавном изградња нових и санација старијих објеката, па ово мјесто више није велико градилиште као што је било све ове године послије земљотреса.

Годинама сам гост Петроваца и могу рећи да је он вратио некадашњи сјај — биљежимо ријечи Ивке Денић из Зенице, која је овде

љетовала са супругом Марком. — Плажа је изванредна, домаћини су гостољубиви, забаве има на претек. Није ни скупо ако се цијени пореде са онима на средњем приморју где смо лагни љетовали.

Има, међутим, и примједби. Телефони су и даље глуви. Иако Петровац има нову пошту, веза са свије-

том тешко се успоставља. Да би се обавио разговор с неким у Будви треба изгубити и по неколико сати! Трговци нису баш најспремнији дочекали сезону, а и вода је нестајала у поподне врним часовима, што је нервирало госте који су се тада враћали с плажа.

С. Г.

ПИСМА УРЕДНИШТВУ

Само ваздух нису наплатили

Љиљана Наумовска из Скопља, послије завршетка годишњег одмора, који је провела у Петровцу, обратила се уредништву „Приморских новина“ сљедећим писмом:

„Унапријед се извињавам што ћу вам одузети времена овим писмом, али се надам да неће завршити у кошу.

Осим праксе непријављивања гостију, љетос смо ја и мој супруг с двоје дјеце били свједоци, и учесници, још једне перфидне игре од стране газда, којом се, за ко зна колико стотина милиона олакшао општинска каса и, такође, оштетио домаћи гост.

И других смо година љетовали на нашем мору и осуђивали one који односе девизе у Грчку, Турску... Али, оно што нам се десило ове године превршило је сваку мјесту.

Наиме, ријешили смо да ове године љетујемо у Петровцу на мору и обратили се Турист бироу у том мјесту. Добили смо смјештај. Соба је била трократно друга категорије, чија

јена 270 динара. Међутим, газдарica је нама узела још на руке 30 динара по кревету, затим још по 150 динара за дјете од седам година, потом још за два дана, које није пријавила Турист бироу, 1800 динара. Иако чимко кували, наплатила нам је за воду и, како рече, за бања смећа — 1000 динара! Уз то, тражила је за паркинг дневно 40 динара, мада су нам кола била у једном маслињаку. Све у свему, она је од нас узела 640 динара преко рачуна плаћеног Турист бироу (рачуна бр. 12649). Тако нас је кревет стајао 400 динара. Ово се није десило само нама, већ и свим гостима које смо затекли код ове зле домаћице, као и онима који су послије нас допутовали.

Жао нам је што се овакве ствари догађају у тако лијепом мјесту у које смо први пут провели годишњи одмор.

Ово писмо упућено је и Управи прихода Скупштине општине Будва.

Љиљана Наумовска
Ср. л. к. 784166 Скопље

ИЗ ОДЈЕЉЕЊА УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА

Све више грешника на друмовима

У Будви је из године у годину све више саобраћајних незгода. Нарочито их је много у вријеме туристичке сезоне, када се број становника у нашој комуни увећа за неколико пута.

За седам мјесеци наши радници контролисали су 5.516 возача и возила (овдје није узет у обзир магистрални пут кроз Будву који контролише радници Републич-контроли).

ког секретаријата) — каже Радмило Живаљевић, начелник Одјељења унутрашњих послова у Будви. — Опоменуто је 2046 возача, против 246 су поднијете прекрајне пријаве, десет возила искључено је из саобраћаја, пето-рици возача одузете су возачке дозволе.

За то вријеме регистрована је 219. удеса. У 113 незгода има погинулих, теже и

лакше рањених, док је у осталим случајевима регистрована само материјална штета.

Саобраћајна култура оних који сиједају за волан и даље је ниска — истиче Живаљевић. — Најчешћи узроци незгода су: пребрза вожња, претицање, вожња под утицајем алкохола. Не поштују се саобраћајни знаци, вожња се не прилагођава условима пута.

И ова сезона показала је да Будви недостају паркинг-простори. У шпицу љета јулу и августу — овде је владају саобраћајни кркљанац. Своје automobile гости су паркирали где стигну.

Изграђени су многи нови туристички објекти и, дакако, повећао се број гостију — бројаџиња Живаљевић. — На саобраћај се није доволно мислио, па зато нема простора за паркирање. Појке из ове сезоне морамо користити и боље се припремити за идуће љето. Сви заједно. Слободних простора за паркинг има, треба их само уредити. То ће значити допријети да се безболније регулише саобраћај у току љета.

Изграђени су многи нови туристички објекти и, дакако, повећао се број гостију — бројаџиња Живаљевић. — На саобраћај се није доволно мислио, па зато нема простора за паркирање. Појке из ове сезоне морамо користити и боље се припремити за идуће љето. Сви заједно. Слободних простора за паркинг има, треба их само уредити. То ће значити допријети да се безболније регулише саобраћај у току љета.

Двадесет и седам мјењачница

Да би се сужбио приватни клиринг на нашој ривијери, Будванска основна банка и туристичке организације отвориле су ове сезоне 27 мјењачница — девет више него прошлог љета.

— Тако смо успјели да станемо на пут дивљем мјењању девизе, а све до краја августа у нашим мјењачницама дневно су странци мјењали између 10 и 15 милиона динара — преко 50% више него лани — рекли су нам у Будванском основном банди.

Како смо сазнали, овог љета највише је промијењено девизе у туристичком насељу на Словенској плажи, граду — хотелу „Свети Стефан“ и у Бечићима.

— Ипак, примјетили смо да се девизе и приватно мјењају. То се, најчешће, догађају у ноћним баровима. Када би му понестали динари, гост је био принуђен да плаћа девизама. У баровима сједе домаћи гости који у оваквим приликама излазе у сусрет странцима и замјењују им марке, франке и доларе.

П. С.

С. Г.

УЗ 70-ГОДИШЊИЦУ ПРВОГ СВЈЕТСКОГ РАТА

НАПАДОМ АУСТРО-УГАРСКЕ на Србију, пошто је као згодан повод искористила сарајевски атентат, и затим укључивањем и ступањем у рат других држава, великих и мањих, отпочео је прије 70 година у јето 1914. године, искрпљујући и крвати рат између сила Антанте (Румунија, Француска, Енглеска, Србија, Црна Гора, и Белгија), с једне, и Централних сила (Њемачка и Аустро-Угарска), с друге стране. У рат ће наредних година (1915, 1916, 1917.) ступити и многе друге државе, на једној или другој страни: Америка, Италија, Румунија, Грчка, Бугарска, Јапан, Турска... Био је то, по учешћу и жртвама, до тада највећи рат у историји. У рат је ступило 36 држава, а 19 је активно учествовало у њему. Рат се водио на величким пространствима (72% свјетске површине и 75% свјетског становништва), с посебном жестином у Европи. Земље и народи претгрдије опромне људске жртве (потпуно 10 милиона, а разјено 21 милион људи) и материјалне губитке. Рат је завршен новембра 1918. године победом сила Антанте и потпуним поразом и безусловном капитулацијом Њемачке, Аустро-Угарске, Бугарске и Турске. На рушевинама Аустро-Угарске и царске Русије створено је неколико нових држава у Европи, међу којима и вишенационална југословенска држава. Међутим, главни и најважнији резултат првог свјетског рата је побједа велике окупаторске социјалистичке револуције, 1917. године, и стварање прве социјалистичке државе у свјету.

Значајан је допринос Црне Горе и, нарочито, Србије побједи Антанте над Централним силама. Велике су биле њихове жртве, људске и материјалне.

Србија — чврсто ријешена да брани слободу, независност и територијални интегритет — није прихватила понижавајући ултиматум Аустро-Угарске. Сјевестан да води праведан, одбрамбени и ослободилачки рат, српски народ је — ослоњен, у првом реду, на сопствене снаге, на Црну Гору и југословенске добровољце — спремно дочекао аустро-угарски напад, пружио херојски и задивљујући отпор агресору, трукао га у одлуčujuћим биткама и протерао са своје територије.

Црна Гора, тако како слободна и независна држава, без икаквог двоумљења потручју: „Судбина Србије и наша је судбина. Зло и добро нам је заједно са Србијом...“

ЦРНА ГОРА ЖРТВОВАЛА ЧЕТВРТИНУ СВОИХ СТАНОВНИКА

ДОБРО ИСХРАЊЕНЕ, стручно оспособљене и савремено наоружане колоне и стројеви дивизија аустро-угарске Балканске војске II., V. и VI. армија), с ратним расположењем до усијања, уз звук фанфара и „радецки марша“ и марша „Принца Евгенија“, сручили су се, августа 1914. године, преко Дрине и Саве и насрнуле на Србију, већ тешко изнурену и искрпљену у побједничким биткама у I. и II. балканском рату. Продирале су

ДОБРОВОЉЦИ ИЗ НАШЕГ КРАЈА

Ниш: ПЕКО ЛИЈЕШЕВИЋ

у току 1914. године дубоко у Србију: преко Дрине до Рудника, преко Саве у Београд и до Космаја. И врбаљале су се отуда тешко поражене и дестоковане молећиво питајући за Дрину.

Велике битке и сјајне побједе српске војске на Церу и Колубари, у пробоју Солунског фронта и у нездражливом јуришу „на леђима непријатеља“ ка Нишу и у Београду — у судару с бројним и технички јачим непријатељем — показале су шта све може да постигне мала, али храбра и вјешта војска, која је добро припремљена за борбу и која неизмјерно воли своју отаџбину.

Иако веома искрпљена у два балканских рата, с тешким жртвама у шестомесечном ѕрвљивом борбама за Скадар, црногорска војска је успјешно дејствовала 1914. и 1915. године у Санџаку. Херцеговини, источњој Босни и западној Србији. Посебно је великом Мојковачком битком и епопејом, вођеном до братског жртвовања, уногом обезбиједила повлачење главних снага српске војске преко Црне Горе на албанско приморје.

Југословенски народи су у првом свјетском рату претрпели огромне људске и материјалне губитке. Они су изгубили око 1,900,000 становника. Од свих ратујућих држава далеко највеће губитке претрпеле су Србија и Црна Гора. Од свих 4,500,000 становника Србија је изгубила око 1,200,000, или 27%, а Црна Гора 63,000 или 25% од свог становништва.

Резултат борбе српског, црногорског и других наших народа у првом свјетском рату је и стварање заједничке вишенационалне југословенске државе, 1918. године. „Створена је Југославија, давнашњи циљ ослободилачке борбе Јужних Словена, иако она није била таква каквом су је они замислили“ (Е. Кардељ).

Балкански и први свјетски рат у овом крају доживљени су као своји ратови, с расположењем и спремношћу да се у њима учествује. Идеја о ослобођењу и уједињењу, не само Срба и Црногораца, него и свих Југословена, узела је таквот маха да је била, заиста, јавна срамота остати пострани и не учествовати у борби за остварење ове завјетне мисли. Југословенска идеја постала је таква да није било силе која је може задржати. Мада војни обvezaliци друге државе, Аустро-Угарске, људи овог краја, као добровољци, ускаку преко границе у црногорску војску и боре се у њемим редовима већ у првом балканском рату. Међу 500 бораца — добровољаца Првог самосталног добровољачког батаљона, који је дејствовао у борбама за Скадар, у саставу Приморског одреда — било је и 135 храбрих синова нашег краја. У саставу батаљона, који је формиран 15. октобра 1912. године у селу Катриколи под Тарабашем, они су храбро учествовали у борбама за Скадар. Батаљон је 16. новембра 1912. први ушао у Сан Ђовани ди

Медуа. Дан касније, 17. новембра, командант Митар Мартиновић предао је добровољцима, у име краља Николе, заставу, а калуђера Леонтија Митровића из Паштровића одредио је за барјактара.

Влада Аустро-Угарске царевине да би, бар донекле, смањила борбену моћ црногорске војске (и одредила за узимање Скадра), при крају 1912. године забранила је својим држављанима да се јављају за добровољце, а од владе Црне Горе тражила да се добровољачки батаљон, формиран од добровољаца с њене територије, демобилише и његово људство врати својим кућама. То је званично и урађено 1. јануара 1913. године, Али, многи су остали и борили се у другим јединицама црногорске војске.

Стизаје синоци овог краја, у другом балканском рату, и до Овчег поља и јуначки учествовати у жестоким борбама против Бугара на Брегалници.

СВИ КОЈИ СУ МОГЛИ ПУШКУ НОСИТИ — ДОБРОВОЉЦИ

ПОЧЕТАК ПРВОГ СВЈЕТСКОГ РАТА, борбе и побједе црногорске војске, нарочито велике и историјске побједе српске војске на Церу и Колубари, изазвали су велико одлушевљење и међу нашим људима, свуда где су живјели. Такорећи, сви су били спремни да се боре против окупатора њихове родне груде — Аустро-Угарске. Десетине и десетиље, сви који могу пушку носити — а нису се налазили у Америци или били прејата рата мобилисани у аустро-угарску војску — ступају као добровољци у црногорску војску. Највећи број њих, организовани у своје чете, 1. и 2. паштровску, брајићку, маинску — борио се на ловћенском фронту, Грбљу. У четама је било 15. годишњака, па и млађих бораца.

Чете се брзо увећавају, почев од јесени 1914. и у току 1915. године, новим десетинама добровољаца из Америке. Први се јављају сдмах и долазе плаћајући превоз првим тек зарађеним новцем, тешко стеченим у америчким рудокопима. Многи међу њима су били отишли у Америку због мржње према Аустро-Угарској и да би избегли војну обавезу. У црногорску војску, до пада Црне Горе, јануара 1916. укупно се борило више од 500 наших добровољаца. Ту су била, до посљедњег, читава братства: Станишићи, Ивановићи, Марковићи...

У саставу Црничко-Приморске и Ријечке brigade, који је дејствовао у борбама за Скадар, у саставу Приморског одреда — било је и 135 храбрих синова нашег краја. У саставу батаљона Цетиње, највећи број наших добровољаца борио се од Мирца до Побрђа скоро годину и по дана. Посебно жестоке борбе вођене су у децембру 1915. и прво половине јануара 1916. године. Тада су, нарочито од почетка јануара 1916. године,

јединице црногорске војске у овом рејону биле изложене снажним нападима групе генерала Сонсића која, подржавана ватром тешке артиљерије да утврђења и ратних бродова „Аспен“, „Хусар“ и „Вараждин“ главним снагама прорије првим: Прчна глава-Сутвара-Мајстори.

Аустро-Угарска офанзива на Црну Гору, на Ловћен и ка Цетињу посебно, свакако би се завршила мање катастрофално да су Штаб и Командант Ловћенског одреда цјелиснодије командовали. Наиме, да се Црничко-Приморска brigada, умјесто ка Цетињу, повлачила ка Бару и Улцињу и спречавала брз прород непријатеља тим правцем, он је био тако брзо, 21. јануара 1916. избио у Скадар, пресјекао одступницу црногорској војсци кроз Албанију и окружио је у ширем рејону Подгорије (Титограда). Тако су и многе десетине наших добровољаца пали у аустро-угарско заробљеништво и касније чамили у казаматима од Шпанјоле и Зенице до Галиције и Аустрије, остављајући тамо и своје кости.

Послије пада Црне Горе, јануара 1916. године, око 250 добровољаца одступило је, заједно са српском војском, преко Албаније, да би се, послије албанске Голосте и Крфа, нашла и борила на Солунском фронту. Мањи дрио наших добровољаца стигао је на фронт преко Липарских острва (Италија). Тамо ће доћи, из Америке и другим преморским земаљама, нове десетине добровољаца. Укупно се на Солунском фронту борило око 300 наших добровољаца (само из Паштровића 145).

ПРИМЈЕР БРАЛИЧКЕ ЧЕТЕ

ДА ИСТАКНЕМО БРАЛИЧКУ ЧЕТУ, јер је њен случај и примјер међу чете црногорске војске, нарочито послије пада Црне Горе, риједак и интересантан. Из једног од најмањих црногорских племена, Брајића, у редове њихове чете сврстало се и борило на Ловћенском фронту 117 добровољаца, сви који могу пушку носити — а нису се налазили у Америци или били прејата рата мобилисани у аустро-угарску војску — и полази у непознато, у пахајућем рату, да га уврсте у бројно стање јединице, да повећа број пушака, можда и ранених, па и мртвих, на једном тешком и опасном фронту. Размишљали су они о свему томе, али брзо, по кратком поступку. И, што зајдивљује, брзо се одлучивали. Они су слиједили глас своје савјести. Вршили своје моралне дужности. Попули гдје треба.

У току првог свјетског рата (1914-1918.) народ сваког краја дао је пуни допринос и велике жртве за слободу и уједињење наших народова. Многи су се борили на фронтовима. Многи биле прогањани, затварани и интернирани. Стријељано је осам родољуба из Паштровића. Пјесник Војислав Илић — млађи опјевао је јуначко држање Милана Срзетића на стријељању у Херцег-Новом. Гинули су синоци овог краја у борбама од Грбља и Ловћена до Варда и Лерина. И у потопљеном броду под Медовом, већ на прапат родне груде (само из Подострога њих пет). И умирили од болести и глади у аустријским казаматима. И сви задужили млађе. И за служили да се, ради трајности сјећања, обиљежи добровољачко име. Јер, добровољци у борби за слободу и друге високе циљеве били су и биће у нашем друштву увијек потребни.

бориће се храбро, против Бугара и Њемаца, западно од Вардара, на подручју Лерина и на Кајмакчалану. Учествоваће и у пробоју Солунског фронта и у завршним побједоносним борбама за ослобођење земље, ујесен 1918. године. Око 45-50 наших људи борило се, и гинуло, и у савезничким војскама, највише у војсци САД у Француској.

Била је, несумњиво, потребна висока национална свјест и велики патриотизам да би се спремно и одлучно, покртвовано и храбро, добровољно пошло у црногорску и српску војску, у борбу против бројно и технички много јачег непријатеља. Да би се прихватио велики ризик за себе и своје породице, с обзиром на то да су они били гравани друге државе, Аустро-Угарске, и у војној обавези према њој.

Посебно су били на гласу и с правом уживали велики углед добровољци из Америке. Тај наш човјек, најчешће радник-рудар, по правилу млад, који је у много случајева побјегао у Америку само зато да измакне војној служби, који је у годинама рата у тој Америци добро зарадио — нико га није силио нити могао да присили да напусти те добре услове живота и зараде — учинио је у моралном погледу највећи и најхрабрији чин онога момента кад напушта добру, зараду, добар стан с електриком, добру храну, развијен друштвени живот, па и забаву, понеки жену и дјецу — и полази у непознато, у пахајућем рату, да га уврste у бројно стање јединице, да повећа број пушака, можда и ранених, па и мртвих, на једном тешком и опасном фронту. Размишљали су они о свему томе, али брзо, по кратком поступку. И, што зајдивљује, брзо се одлучивали. Они су слиједили глас своје савјести. Вршили своје моралне дужности. Попули гдје треба.

У току првог свјетског рата (1914-1918.) народ сваког краја дао је пуни допринос и велике жртве за слободу и уједињење наших народова. Многи су се борили на фронтовима. Многи биле прогањани, затварани и интернирани. Стријељано је осам родољуба из Паштровића. Пјесник Војислав Илић — млађи опјевао је јуначко држање Милана Срзетића на стријељању у Херцег-Новом. Гинули су синоци овог краја у борбама од Грбља и Ловћена до Варда и Лерина. И у потопљеном броду под Медовом, већ на прапат

ЗНАМЕНИТИ БУДВАНИ

Сликар Шпиро Боцарић

СВИМА НАМА ЈЕ ДОБРО ПОЗНАТО да је Будва крајем XIX и почетком XX вијека дала неколико истакнутих стваралаца који ће одиграти веома значајну улогу не само у црногорским оквирима већ и шире. Да ли је кућни час да се упитамо шта зnamо више од тога да су рођени у нашем граду? Где су куће њиховог рођења и да ли су оне на било који начин обиљежене? Свакако, краје је вријеме да се упитамо да ли би им требало одати почаст у било ком облику (биста, споменик, назив улице) као сjeћање на њихову личност и дјела која су нам оставили.

Ове чињенице су још поразније када се зна да се ради о свега неколико људи. Међу њима, без сумње, браћа Анастас и Шпиро Боцарић заслужују посебну пажњу. О њима сликарима, културним и јавним радницима остало је, на жалост, веома мало података, а и број сачуваних дјела врло је мали.

Шпиро Боцарић је рођен у Будви 1876. године. Сликарство је студирао у Венецији и из тог периода сачуван је „Аутопортрет“ који се сада налази у власништву његове ћерке Јелене. Стилски у домену академизма, портрет јасно показује зашто се Боцарић определио за студију сликарства у Венецији. Није то била само потреба да се усаврши и да стекне основна теоријска знања, него и жеља да види дјеља класичних мајстора, да се учи на изворима.

Крајем прошлог вијека настапио се у Сарајеву, а затим је прешао у Бању Луку.

Данас се Боцарић помиње у свим антологијама босанског херцеговачког сликарства као један од зачетника модерног сликарства. Уз Ивану Кобилицу, која истовремено долази у Сарајево, представља првог домаћег сликара или, боље рећи, првог школованог ликовног ствараоца. Образован, млад, даровит сте као је врло широк круг поznаника и пријатеља. У ужем кругу његових пријатеља нашао се и књижевник Петар Коцић.

Шпиро Боцарић ће заједно са Антоном Августинчићем радити на споменику Коцићу у Змијању. У сарајевском периоду је још под сајним утицајем венецијанског академског сликарства. Резултат тога рада је и серија портрета породице Јунгрић. Несумњиво је да је као образован сликар знао за савремена кретања у европској умјетности, само да ли је носио жељу да им се приклучи.

Преласком у Бању Луку настаје нови период у његовој умјетности. Почиње да ради портрете и жанр сцене у чисто дивизионистичком стилу. Слика у природи и напушта строги академски стил. Освјетљава палету, а ликовима уноси нов дах живота. Узима фолклорне мотиве, али је далеко бољи у сликању портрета и икона. Насликао је иконостасе у Нишићима и Илијашу код Сарајева, који су сачувани само у фрагментима.

Његова дјела налазе се код ћерке Јелене, у Музеју града Сарајева, Музеју Босанске крајине у Бањи Луци, Умјетничкој галерији у Цетињу и Народном музеју у Београду.

Боцарић је био директор Музеја Врбавске бановине у Бањи Луци. Погинуо је 1941. од руку усташких злаковца.

Драгана ИВАНОВИЋ

НАЈЗАД И ПУБЛИКА

За разлику од неколико концерата озбиљне музике, који су овог љета одржани у Будви и нису привукли пажњу публике (на некима је било свега по тридесетак лица) приредби музичке академије из Титограда присуствовао је велики број љубитеља музике. Трг је био претујесан да прими све оне који су жељели да виде и чују титоградски хор, којим је дириговао Радован Паповић. Оперска пјевачица Вјера Мирановић — Микић отпјевала је Вердијеву арију.

УЗ САМОСТАЛНУ ИЗЛОЖБУ СЛОВОДАНА СЛОВИНИЋА

Драма над празнином будућности

У свом будванском атељеу „Веља вода“ Слободан Словинић је, у организацији Републичког центра за културно-умјетничку дјелатност, приредио изложбу двадесетак цртежа, рађених црним крејоном и оловком у боји, из његовог најновијег још незавршеног, циклуса „Страдање“. Поменућемо само неке: „Велико страдање“, „Безизлазни покушај“, „У гесту одбивања“, „Муке по Мисеу“, „Истрајавање до бескрака“, „Вријем спознаје“, „Велико ишчекивање“ и „Безпранична тензија“.

Рођен у Будви прије 41 годину, Слободан Словинић се школовао у Котору, Цетињу, Титограду и Београду, где је 1966. године дипломирао на Академији за примењене умјетности. Боравио је у два маха (1966. и 1980.) у Солуну, Атини, Коринту, Микени и Епидавру.

Слободан Словинић

Су, затим у Берлину, Багдаду, Москви и три пута у Паризу — 1979, 1982, и 1983. године. Почек од 1965. самостално је излагао у Титограду (pet пута), Светом Стевану, Херцег-Новом, Будви, Котору и Паризу, а од 1961. учествовао је на ској стогију групних изложби у најшој земљи и иностранству.

На изложби младих сликара приређеној 1969. у капели „Знак питања“, у Београду Словинић је добио

златну плакету, затим награде Секретаријата за образовање, културу и науку СР Црне Горе (1974), ослођење Титограда (1977), Херцег-Новог (1980), града Брешеја у Француској — 1983. године.

Представљајући у луксузно опремљеном каталогу Југословенског културно-информативног центра у Паризу Словинићево стваралаштво, књижевник и ликовни критичар Младен Ломпар је, између остalog, написао:

„Божанство језе или драма над празнином будућности. То је средина смисла Словинићевих визуелних размишљања до којих је дошао слиједећи сопствене мајијске нити. Постао је од идејних медитеранских пејзажа и старијих приморских урбаних целина са романтизираном атмосфером (мреже, дилижансе, галије, витезови, ритери), рађених пастиозно, широким потезима. Дакле већ ту, почетком шездесетих година, у владавини беспредметног сликарства, опредељује се за фигуру и литерарну подлогу... Изучавајући митологију и избором мотива (Орфеј, Едип, Медуза, Ласкон, Прометеј, Икар) откривајући своју мисаону оријентацију. Свака од тих фигура је слојевита громада бола, скамењенији јаук, грч или — злоба. Потез је и даље остао широк и пастиозан, а покрет још увијек заточен, спутан у тешкој маси. Међутим, већ у сљедећој фази он почиње потресати фигуру, издати је, черечити, гужвати, распињати, почињеји раздирати кожу и ткива, ломити кости. Простор се дефинише на, наизглед, једноставан начин, платном обично доминира снажна маса неког иреалног бића надожена надземаљском снагом док пусти овоземаљски мотив, постављен као фон, потенцира његову снагу. Потез постаје поснији, готово лазуран, а тонови, иначе мало коришћени, добијају вальперску раскош.

То су кратке, овлашћене карактеристике сликарства Слободана Словинића до посљедњих циклуса, једног којим крунише серију усковитланих, робусних мадона или умишљеника и новог циклуса СТРАДАЊЕ, у којем интелектуална ступа прераста у свијет трагичне интиме.

Серија великих актова почива на издијеренцијијском цртежу, аксијалној или унакрсној композицији, вальперској градацији смањеног броја тонова и необично мистичној светлости. У мисаоној подлози је тумачење жене, али с оне стране њене љепоте, промале у бруталној агресивности, исцијеђене, о-

тужне и љигаве заводнице, и огромност њеног пада. Једноставно, маса тешко ободљивих створења које треба лијечити од — живота. Покушај њиховог дефинисања је трагање за суштином детро низације љубави и, још даље, њеног обрушавања у буњило. Свака од ових мадона има свој мирни, идејни пејзаж који огаје потенцирајући елеменат не само хипертрофирани мускулатуру акта већ и основне идеје. Пејзажи пренују у некој финој мистичној светлости. Све је фино, меко, па и те дезинкарниране немани снажног унутрашњег набоја или пражњења, дефинисаних или нападнутог свјетлошћу тајног поријекла...

Током 1982. и 1983. године Словинић дуже вријеме борави у Паризу, где започиње нови циклус слика СТРАДАЊЕ у којем и даље остаје везан за фигуру, али не више за усамљену, робустну масу жене мадоне чији грч доминира безпјезајним иреалним простором. Увећава број протагониста и ствара прупе, лаокоонски спутане, грчевита растећа, језиви набадањи крхких дјејчих бића на шиљате бамбусове остатаке. Та дјеца су укапишина, зграчена у безнадују, распета, измучена, али и дјеца која у микеланђеловској визији творетељским до диром прста преносе жијаст. На овим платнима покрет је нужност и онда када је биће спутано. Нема лица без грча, нема потпу ног тијела. Некадашње интелектуалне студи преобрале су се у језиву стварност. Празнина будућности, зачета у ембриону, вуче сваким откудајем срца. Овај циклус је духовна експлозија, документарност и опомена, „да нас је све мање у ономе што је наше“.

С бројем протагониста Словинићеве драме увећава се и реквизиторијум за мучење, а у складу с тим и ликовни рукопис добија у експресивности, у колористичкој свјежини. Све отреситије се ослобађа и вальперске мекоће и композиционе једноставности, која се разбија, захтјевом уведене прупе, у готово барокну драматичност. Простор задржава земаљске координате, али добија флуидни мир, као ореол за људску трагичност. На својим платнима Словинић даје и нова колористичка решења, одступа од још тогово монохромних решења, па је сада цртеж потенцијиран топлим оранжем, а сјеснке и моделовање форме дефинисане су хладним тоновима. Фактура слике оставља сипљива, а мекоћа и лазурност задржава се у партијама позадине, које, за разлику од прошлог циклуса, истура агресивну групу“.

Оптичке услуге

НОВООТВОРЕНА, СПЕЦИЈАЛИЗОВАНА, ОПТИЧКА РАДЊА „ВУКИЋ“ НА ЦЕТИЊУ У ЊЕГОШЕВОЈ УЛИЦИ БРОЈ 22, ВРШИ СВЕ ВРСТЕ ОПТИЧКИХ УСЛУГА ПО ЉЕКАРСКОМ РЕЦЕПТУ И СЛОВОДНОМ ИЗБОРУ, У САРАДЊИ СА ЗАЈЕДНИЦОМ СОЦИЈАЛНОГ ОСИГУРАЊА.

РАСПОЛАЖЕ ВЕЛИКИМ ИЗБОРОМ МОДЕРНИХ КОРЕКЦИЈСКИХ ОКВИРА.

СВИМ ВРСТАМА ДИОПТРИЈСКИХ СТАКАЛА (ЗА СУНЦЕ И ФОТО-ОСЈЕЉИВА) РАДНО ВРИЈЕМЕ ОД 8—12 И ОД 16—19 ЧАСОВА.

Од умјетника највише је било сликара

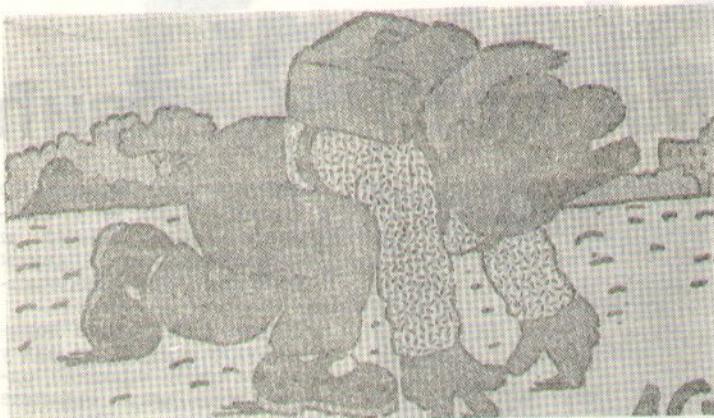
Љубу Поповића, Милоша Шобајића, Еду Мурића...

У Модерној галерији излагали су Тони Лапање (Љубљана), Млади црногорски ликовни ствараоци, Владо Буковац (Фонд умјетничке галерије Дубровник), Руди

Кутак на „Будванском Монмарtru“

П. С.

На старту је најтеже

ПРВИ ДАН У ШКОЛИ

ПРОМЈЕНА СРЕДИНЕ
у којој живи захтијева од сваког малишана одређен напор, али полазак у школу је преломни тренутак у животу. То је улазак у нови свет. И не само то. Ту су и школске обавезе — почиње другачији начин живота.

За већину првака то је давно очекивани тренутак, али има дјеце — једногади и оне која су млађа пошла у школу — код којих се већ првог дана осјећа страх и зебња. Реакције могу бити не само неочекива не него и драматичне.

Већина се дјеце, већ код првог сусрета са школом, боји да уђе у ученионицу, и ту бојазан испољавају на различите начине. Нека од њих се само дуре и опиру, али доста невољно, па родитељи овај њихов отпор релативно лако савладају. Има, међутим, и веома жу стрих реакција. Дијете упрво одбија да се придружи друговима и уђе у ученионицу. Како је оваква реакција неочекивана, већина родитеља не зна да се сна ће, а многи не бирају средстава да принуде дијете. А то је погрешно. Најбоље је бити стрпљив и показати доволно разумијеваша за овакво понашање дјетeta. У томе ће помоћи и наставник. Најједноставније је покушати с малишанима из сусједства с којима се оно дружи. Ако то не успије, заједно с дјетetom треба присуствовати часу, чак и на неколико часова, све док оно само не пожели да уђе с друговима. Ко рисно је код повратка из школе придружити се друговима из разреда и, што је важно, не прекоријевати дијете него му омогућити да се спонтано укључи у друштво.

Има дјеце која у самом почетку не испoљavaju видне промјене, али се тешко прилагођavaju na школu. Нека дјеца жimirkaju — стално жimirkaju, кашљају, праве разне покрете или се код поласка у школu жale na главobolju, по-

брањањe, да имају грчeve. Све су то знаци рјавог прилагођавања на школu и знаznih поремећaja менталnog zdravlja. Zato roditeљi, коjи su zbuњeni ponasanjem svog djeteta, treba da se, i to odmah, obrate lješkaru za savjet, jer je sigurno da „problem“ sami ne mogu riješiti.

Samо toliko uz prvi dan u školi.

ТРАГОМ НЕСТАЛИХ ЦИВИЛИЗАЦИЈА

Умјетност древног Египта

ДУЖ ИСТОЧНОГ РУБА САХАРЕ пружа се плодна долина Нила, једне од највећих и водом најбогатијих ријека на свијету. Само северни дио уске нилске долине зове се Египат. Долина је ограничена планинама, које су богате пјешчаром, гранитом, кречњаком и другим врстама камена. У делти Нила расту барске биљке — лотос и папирус, од кога су Египћани правили материјал на коме су писали.

Нилске поплаве доносије су велику корисност, али су правила и штету, те су се морали градити насељи и вjeшtačka језера за резервоаре. Овакви велики радови захтијevali су удruživanje, и тако је, већ око 4000. године, било у Египту око 40 мањих држава, званих „номе“. Око 3200. године Египат је ујединио фараон Ненес, а Мемфис, град у доњем Египту на делти Нила, постао је престоница ујединjenog царства. Ову изоловану област, окружenu пустињама, само је Суецка превlaka спајала с осталим настањеним свијетом, па се за-

то ту и створила јединствена држава, а култура и умјетnost, настале су на томјелu, развијале су се без јачег страног утицаја.

Прије 150 година у древnoj прошlosti Египta није се скоро нишta знало, јер њихово писмо, хијeroglifi, није било дешифровано. Сада египатску историју, нарочито културну, познајемо одличno, али у хронологији ни smo сигурni, нарочito за старији период, јер, као и остали stari narodi, Египћani nisu vrijeđali i godine računali u neprekidnom nizu od neke ere, već u vremenskom odnosu prema неком важnijem događaju ili po godinama владавine поједinih faraona, па je za starije doba egiptanske historije datori teško i moguće su razlike i do sto i više godina. Ogromicno razdoblje koje obuhvata historiju Egipta, dijelimo u četiri velička perioda.

Старо царство (2200 — 2270), које обухвата период владара из првих шest династија, доба је фараона Псаира, Кеопса, Кефrena и Микерина, градитељa великих

пирамида. Послиje пропasti ovog царства, за vrijeđe od 7. do 10. династије, постојalo je само неко краљевство у Мемфису.

Средње царство (2100 — 1700) настало je ponovnim ујedињавањем Египта. То је доба културног процвата земље и обухвата период од 11. до 13. династије. Ово царство срушили су Хикси, који су владали Египтом од 14. до 16. династије. Владари 17. династије протерали су Хиксе и Египат је ослобођен.

Ново царство (1580 — 712) je доба великих освајача и градитељa Tutmesa III, Аменофиса III и IV и Рамзеса II, и обухвата период од 18. до 20. династије. Касније moć države opada i za vrijeđe me 24. dinaстиje Egipt pada pod etiopsku vlast.

Касно доба (Сеиско царство — 712—525) обухвата period 25. i 26. династије. Godine 525. perzijski car Kambiz pokorio je Egipt koji je postao perzijska provincija, a 332. godine Egipt je oslovođen Aleksandrom Velikim. Dva vijeka kasnije pokorili su ga Rimljani.

Zemlja se lako obraživala, a potrebe становništva bile su veoma male, па su огромne masne становništva stajale na raspolažanju za meliioracione radove, dizanje građevina i razne druge poslove. Veliki radovi izvodili su se savršeno organizovano, a pored radnika, za poslove je korишćen i veliki broj robova, većinom ratnih zarobljenika, koji su radijili pod vrlo teškim uslovima.

Nigdje i nikada nije umjetnost bila toliko vezana za tlo i narod u komе je bila ponikla i za religiju kao u Egiptu, pa je i živjela i ugасila se s njom. Nama je teško sхватити ovu umjetnost, koja je odgovarala представама и потребама дrevnih Egiptana prije nekoliko milenija, jer nam je ne moguće da se uživimo u њihovo pojmaњe svijeta, sхватanje umjetnosti i onoga što su oni гледали i видjeli u umjetничkom djelu.

Na egiptsku umjetnost veliki je učitelj imalo њихovo sхватanje smrti i skoro сва њихova umjetnost je grobni karaktera. Oni су vjerovali da je vječni живот уmrlog условљен timem da mu tiјelo ostane чitavo ili bar da ostane њegova statua, da se њegovoj sjeni prisno se žrtvuje, па je зато u grobničama ostavljano sve што je уmrlog bilo потребно на овом svijetu, a i statute robova, koji su mu служити и poslije smrti.

Da bi tiјelo сачували od распадања, Египћani су љешеве, још u doba starog царства, balzamovali, a kasnije je postignuto savršenstvo u mumificiranju. Tiјela običnih građana konzervisana су u sonu раствору, a sirotiњa je сахрањivana u puštiњском pijesku, као и у преисторijsko vrijeđe.

Бајранов боравак у Боки которској

ОВИ ЈЕСЕНИ НАВРШИВЕ СЕ 160 година од Бајранове смрти (1788—1824). Но, пјесник чији је живот имао сасвим другачију судбину од његових дјела, која су многе пјеснике још у овој вријеме инспирисале „бајронизmom“, чини се да ни након вијека и по неће наћи на разумијевање друштва коме је порођену припадају. Тешко да је се Енглеска никада помирити с Бајроновим распусним животом, његовим опаскама о енглеској политици с почетка XIX вијека, о којој је Бајрон говорио с презирањем, називајући је „политиком мрака, реакције и глупости“. Ко зна колико је још дуго над његовом главом лебдјели орео „непријатеља и издајника државе“, како су га својевремено напали торијевски, конзервативни листови, представљајући га као немoralno чудовиште. Нерона, Хенрика VIII, демона...

ПОЗНАЊСТВО СА МАРГАРЕТОМ ФЛОРИО

Да ли је и када велики пјесник на својим путовањима по Европи посјетио и Боку докумената нема. Њих нисмо могли прonaći ви кол Бајроновог биографа Андре Мороа. Па, ипак постоји извјесna легенда у чију би се вјерodostojnost могlo повериati.

Накon nавршenog puно-љетstva i завршenog школovanja u Кембриџу, након што је стекao огромno пра-јedovsko imanje i, по свом лордовском праву, заузeo mjesto u Горњем domu парлamenta, Дому лордова, и то u klupama krajnje opozicije. Бајрон је што због несрћeне љубavi s љепотицом Meri-An Kevors, што из жељe да се упозна с културним i политичким приликама u иностранству — 1909.

године напустио Енглеску, да би се преко Шпаније, Португалије, Грчке и Турске обрео u Албанији.

За вријeme двогodišnjeg

lutaњa upoznao се с mnogo-мним заинимљивим жenama i личnostima.

Био је пост Али-

паше Јањинског, који је из

obiјesti, уговорио 15 svojih

жене! Колико се Бајрон за-

држао u Албанији i kada је

наставio svoje путовањe по

Јадранu, da ли је i kada

navorađao u Budvi, tешко је

prosuditi. Ako је судiti po

legendama, ujesen 1812, обрео

се u Prčnju, u to vrijeđe

životom i prometnom pomor-

mском mjestu, испred чије обa

le је bilo usidreno desetak

једрењака, власništvo pr-

čaňaških pomorača. U Prč-

nu se lako obraživala, a potrebe становništva bile su veoma male, па су огромne masne становništva stajale na raspolažanju za meliioracione radove, dizanje građevina i razne druge poslove. Veliki radovi izvodili su se savršeno organizovano, a pored radnika, za poslove je korишćen i veliki broj robova, većinom ratnih zarobljenika, koji su radijili pod vrlo teškim uslovima.

И данас се u Prčnju чuvaju srebreni vaza који je Ba-

jron poklonio engleskom ofi-

ciјu Beriјu, instruktorku

na austrijskom brodovlju, коју је Beriјe, pred svoj odlažak iz Bokе, ostavio za

upomenu svom prijatelju Mar-

ku Floriјu, који се svojim

juhaštvom istakao u бици под Visom 1866. godine.

... и АНИКОМ КОЛОГАН — ВАЛОА

Из виле Гоци u Трстеном пренесени su u dubrovачki muzej mnogi предмети, između ostalog i krevet na komе je, navedno, спавао Baјron, a доцније и Напoleon maršal Marmont. Но, tragova o Baјronovom boravku u Dubrovniku i Trstenu nemam. Остало je само прича Vite Goce, потомka stare dubrovačke porodice, која je u животu Dubrovacke Republike igrala значајnu ulogu, као и свједочење Lize Goći-Baželi, посљедњег izdanika ove čuvene loze.

Premda њihovom kazivaњu, Baјron се u Trstenu obreо naјvjerovalnije чим је напустио Boku. У Trstenu je bio gost starе dubrovачke plemiške porodice Guchetić — Basili Goče, bolje poznati bogate vlasnice Anike Kolag Valoa, Frančuskih po prijeklom, с којом је проводио сate i sate u beskraјnim šetњama kroz guse parkove pomorci, magnoliјa i bungavila.

Da bi tiјelo сачували od распадања, Египћani су љешеве, још u doba starog царства, balzamovali, a kasnije je postignuto savršenstvo u mumificiranju. Tiјela običnih građana konzervisana su u sonu раствору, a sirotiњa je сахрањivana u puštiњском pijesku, као и u преисторijsko vrijeđe.

Према њиховом казивању, Baјron се u Trstenu obreо naјvjerovalnije чим је напустио Boku. У Trstenu je bio gost starе dubrovачke plemiške porodice Guchetić — Basili Goče, bolje poznati bogate vlasnice Anike Kolag Valoa, Frančuskih po prijeklom, с којом је проводио сate i sate u beskraјним šetњama kroz guse parkove pomorci, magnoliјa i bungavila.

Лорд Бајрон

ВАТЕРПОЛО

„Будва“ остала у лиги

Ватерполисти „Будве“, члана Друге савезне ватерполо лиге, завршили су та кмичење за ову годину. На базену је сада тихо. Истина, иако нема првенствених утакмица, додоли се понеко узбуђење, као што је било недавно, када су се у егзибиционој игри састали ветерани и сениори овог клуба.

Иначе, за овогодишњу првенствену сезону може се рећи да је била осредња. Ватерполисти Будве играли су у промјењивој форми, па су такви били и резултати. Изгубљено је „непланирано“ доста бодова, па је тим у задњим колима морао да спасава голу кожу. Ипак што је најважније задржан је лигашки статус. Међутим, навијачи су много више очекивали од једног општинског друголигаша, па управи, стручном штабу и ватерполистима остаје да анализирају пропусте, освје же тим, задрже континуитет рада (мада ће то бити тешко с обзиром на слабе услове) преко зиме, како би наредне године играли боље. Извесно је да Новаковић, Бошковић, Дулетић, Дудић, Котарац, Оташевић, Уљаревић, Ускоковић, Радоман, Мачић, Никчевић и остали имају талента и воље за овај спорт. Треба више тренинга и игара, па ће и резултати бити бољи.

Г.

ШКОЛА ЗА ДИЗАЧЕ ТЕГОВА

У другој половини августа у Бечићима су се окупили дизачи тегова. Њих стотину из Италије, Ирана, Польске, Јапана и наше земље похађали су овде трећу по реду школу за дизање тегова коју је организовала Европска организација у сарадњи са нашим Савезом. Школа је трајала четрнаест дана, а дизачи тегова су, поред на порног тренинга, слушали предавања стручњака за ову област спорта. Била је то и својеврсна школа дружења. Млади спортисти из пет земаља стекли су нове пријатеље.

ДА ЛИ СТЕ ЗНАЛИ?

Император — побједник на Олимпијади

● Забиљежено је да је је дан римски император био побједник на олимпијским играма. То је било 67. године прије наше ере, када је Нерон на једној грчкој олимпијади, на свом богатом опремљеном десетопрегу, побиједио у трци коњских запарева. У овој трци учествовали су само римски грађани, а Нерон је пао с кола и, према старим правилима, требало је да буде дисквалификован. Но, пошто је био император, њему је било дозвољено све, утолико прије што је олимпијада одржавана у окупирао Грчкој.

● Дивља свиња која живи у шуми увијек је мања од оне која живи у мочварама.

*

● Дивље свиње преко целилог дана леже у кориту које су саме ископале, а када падне мрак крећу у трагање за храном. Живе у чопору, веома су друштвене, а од њих ће се одвојити једино стари вепрови и наставити да воде неки свој усамљенички живот.

*

● Прави записи о хокеју на леду нађени су у књизи путописца Сагара „Дуго путовање у земљу Хјурон“ из 1632. године. Он је ту забиљежио да се Индијанци дашања Онтарија забављају на снijетку необичном игром штаповима.

*

● Мужјак дивље свиње може да буде тежак и до двеста килограма, а некада и више. Дуг је 1,60 метара.

● Женка дивље свиње о „својој дјеци“ води бригу че тринаест дана, чувајући их у склоништу које је унапријед ископала и које је обиљежено граничима и маховином. Затим мајка изводи младунчад да се крећу стазама које је већ ископала.

*

● Дивље свиње су први сваштоједи. Једу храстов и буков жир, а кромпир саме ваде из земље. Уништавају ларве инсеката, јаја птица, тамане глодаре, чак и отровне змије.

Кутак за разоноду

АНЕГДОТЕ

УПУТСТВО

Жорж Клемансо, као главни уредник једног листа, од својих сарадника тражио је да им реченице буду кратке и прецизне...

Једном новом сараднику је рекао:

— Желим само кратке реченице: именцу, глагол, објект — и доста. Ако баш желите да напишете и неки придјев, онда, молим вас, дођите код мене на трећи спрат и пиште ме да ли је то потребно.

*

НЕКА ГА ПУСТЕ НА МИРУ

Велики француски сликар Дега довршавао је једну слику. Неко је закупио на врата атељеа, али се умјетник није ни осврнуо. Куцање се поновило, само овог пута јаче и нестриљивије.

Не одмичући се од шта фелаја, Дега заурла:

— Ни за кога немам времена, радим!

Трговац умјетничким сликама који је стајао на вратима повика радосним гласом:

— Господине Дега, доносим вам 15.000 франака!

На то умјетник љутије одговори:

— Дођавола, зар сте због тога дошли да ме узнемиравате?! Оставите једноставно новац пред вратима, а мене пустите на миру!

КАЗАЛИ СУ...

АКО НИЈЕ У СРЦУ ОНДА...

РАБИНДРАНАТ ТАГОРЕ: Ако цивилизација није у људском срцу, онда је нигде и нема.

*

ЛУЈ АРАГОН: Многи људи читају, али мало је оних који знају да читају.

*

ХАЈНЕ: Кад цара сврби, народ мора да се чеше.

*

ЛЕОНОВ: Побједа може да буде величанствена, али никада не може да врати мртве.

*

БЕРНАРД ШО: Вјечни одмор је одлична дефиниција за пакao.

*

НЕРУДА: Умјесто што оклијевате, покушајте да заједно пређете дјелић пута. Ако и не знаје куда он води, бар сте се макли с мјеста.

*

КАРЛАЈЛ: Ништа није универзалније од онога што је индивидуално. Оно што припада сваком појединцу, припада сваком.

*

ФЕЈДО: Јунак је често спреман да изгуби живот, али никад није спреман да изгуби љубавницу или коња.

*

ЛЕЦ: У паклу је ћаво позитиван лик.

*

ЖОРЖ СИМЕНОН: Кад полицајци почну да говоре научним језиком, нема више никога који ће мало да поприча с једним криминалцем.

*

ЛУИС АМСТРОНГ: Никако не успијевам да разговарам о политици. Док схватим о чему други говоре, сви ви причају о нечemu другом.

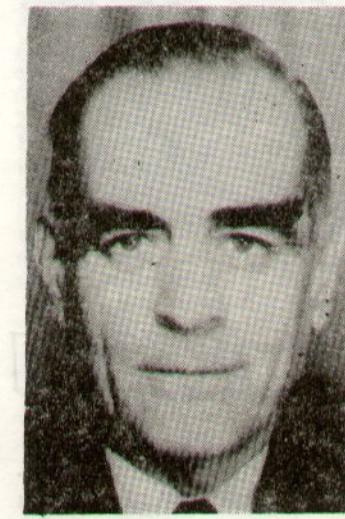
*

ДЕЈВИД НИВЕН: Шта је најгоре мучеништво на овом свијету? Глума у комедијама у којима ништа није смешно.

*

IN MEMORIAM

Милош Р. Оданић

Послије рата, до доласка у Будву, радио је у Централном одбору СРВИЈ и Центротекстилу на правним и комерцијалним пословима.

Марта 1956. године долази у Будву и ступа на рад у Народни одбор општине, односно Скупштину општине Будва, где је остао до одласка у старосну пензију, фебруара 1970. године.

У општинским органима управе у Будви обављао је најсложеније и најодговорније правне послове. Био је истакнути, а више година и једини дипломирани правник у нашој Општини.

Својим савјесним и марљивим радним, као својим моралним квалитетима дао је веома значајан допринос у раду општинских органа управе, а нарочито у заштити друштвених интереса, остваривању права грађана и законитости.

Знао је веома добро да развија и његује добре и коректне односе и сарадњу између радника органа управе грађана и организација.

*

Свима је нама познато који је Будву волио. Послије пензионисања враћао јој се када су му то дозвољавале здравствене прилике. Нит те љубави је овога пута прекинута заувијек.

Објављујемо писмо које је Милош, непосредно пред свој посљедњи растањак, с Будвом, упутио организацији „Стари град“, задуженој за враћање живота овој његовој љубави живота.

„Сазнајем“, каже се у писму „да, приступате радовима на изградњи инфраструктуре у старој Будви. Сматрам за потребно да указам на нешто што многи стајају будвани не знају. Уласком из зидина примјењује се да су неке улице поплочане тако да се пуном каменом линијом дијеле на два дијела. То је од давнина.

Интересујући се зашто је то тако, сазнао сам сљедеће. У приморским градовима, који су опасани зидинама, улице које воде ка једном улазу обавезно су обиљежене таквом линијом. Интересујући се даље, зашто то привело није спроведено у Будви, увидио сам да је у неким улицама, у којима су обављани некакви радови, то правило прекршиено, што, наравно, није смјело да се додели. Биће ми задовољство ако ово моје запажање буде користило у обнови моје Будве“.

Ето, иако болестан Милош је бринуо и о таквим „ситницама“. Шта друго речи него: Милош, хвала Ти.

Драгослав Новаковић

ОГЛАС

МИЈЕЊАМ ПЛАЦ НА ЗВЕЗДАРИ (БЕОГРАД) ОД 1000 м² СА ШЕСТ СТАМБЕНИХ ЈЕДИНICA ОД КОЈИХ СУ ДВИЈЕ ОДМАХ УСЕЉИВЕ ЗА МАЊИ СТАН ИЛИ ЛИО КУЋЕ У БУДВИ. ИНФОРМАЦИЈЕ НА ТЕЛЕФОН 011 766-512.

Милан Кентерс
Будва